

ĐÔI ĐIỀU CẢM NHẬN VÀ TÌM HIỂU VỀ CON ĐƯỜNG ÂM NHẠC CHUYÊN NGHIỆP CỦA NHẠC SĨ ĐẶNG HỮU PHÚC

Trần Đức Nhâm
Khoa Nghệ thuật, Trường Đại học Hạ Long
Email: tranducnham.knt@gmail.com

Tóm tắt: Nhạc sĩ Đặng Hữu Phúc là một trong những tên tuổi tiêu biểu trong nền âm nhạc cổ điển và thính phòng Việt Nam. Ông được đào tạo bài bản, chuyên sâu cả hai lĩnh vực sáng tác và biểu diễn piano. Trong suốt con đường âm nhạc của mình, nhạc sĩ luôn là hình mẫu của một nhạc sĩ tận tâm, nghiêm túc và luôn tìm kiếm những điều mới mẻ để tạo ra sự hoàn thiện trong từng tác phẩm.

Từ khóa: Đặng Hữu Phúc, Hội Nhạc sĩ Việt Nam, Sáng tác, Biểu diễn, Âm nhạc chuyên nghiệp.

A FEW REFLECTIONS AND INSIGHTS INTO THE PROFESSIONAL MUSICAL JOURNEY OF COMPOSER ĐẶNG HỮU PHÚC

Tran Duc Nham
Faculty of Arts, Ha Long University
Email: tranducnham.knt@gmail.com

Abstract: Composer Đặng Hữu Phúc is a prominent figure in Vietnamese classical and chamber music. He received rigorous and in-depth training in both composition and piano performance. Throughout his musical career, he has been a model of dedication and seriousness, constantly seeking innovation to perfect each of his works.

Keywords: Dang Huu Phuc, Vietnam Musicians' Association, Composition, Performance, Professional Music.

Nhận bài: 16/04/2025

Phản biện: 18/05/2025

Duyệt đăng: 22/05/2025

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Nhạc sĩ Đặng Hữu Phúc sinh ngày 4 tháng 6 năm 1953 tại Phú Thọ, là một nhạc sĩ thuộc lớp thế hệ nổi lên sau năm 1975 cùng với đội ngũ sáng tác khí nhạc cùng thời như các nhạc sĩ: Minh Khang, Phúc Linh, Thụy Loan, Nguyễn Hữu Tuấn, Nguyễn Cường, Đỗ Hồng Quân, Đức Trịnh, Trần Mạnh Hùng, Vũ Nhật Tân, Trần Kim Ngọc... Đây là lớp nhạc sĩ thuộc lớp thế hệ sau, tiếp bước các thế hệ nhạc sĩ ở thời kỳ đầu đã có những đóng góp lớn lao trong việc khai sáng cho lĩnh vực sáng tác khí nhạc Việt Nam, phải kể đến như các nhạc sĩ: Nguyễn Xuân Khoát, Thái Thị Lang, Tạ Phước... Tiếp theo là một đội ngũ đông đảo ở thời kỳ chống Mỹ như: Tô Vũ, Đỗ Nhuận, Trần Ngọc Xương, Nguyễn Văn Thương, Hoàng Việt, Huy Du, Phạm Đình Sáu, Hoàng Đạm, Đàm Linh, Chu Minh, Nguyễn Xinh, Nguyễn Thị Nhung, Doãn Nho... Lớp nhạc sĩ kế cận trong đó có nhạc sĩ Đặng Hữu Phúc, đã thể hiện bầu nhiệt huyết với mong muốn xây dựng một nền âm nhạc Việt Nam phong phú về thể loại, giàu bản sắc dân tộc và tiếp thu tinh hoa của âm nhạc nước ngoài.

Nhạc sĩ Đặng Hữu Phúc được học tại Học viện Âm nhạc Quốc gia Việt Nam từ khi còn nhỏ khi mới 10 tuổi. Ông được đào tạo bài bản hệ chính quy cả 2 chuyên ngành: Sáng tác và biểu diễn Piano. Trong thời gian là sinh viên, nhạc sĩ Đặng Hữu Phúc đã rất may mắn được học Piano với

các chuyên gia nổi tiếng ở Liên Xô như: Issac Katz, Ghenxler và Tào Hữu Huệ chuyên gia Piano Trung Quốc. Sau khi tốt nghiệp tại trường Học viện Âm nhạc Quốc gia Việt Nam, nhạc sĩ Đặng Hữu Phúc đã từng tu nghiệp tại Nhạc viện Quốc gia Paris ở Pháp và là nghệ sĩ dương cầm của dàn nhạc Giao hưởng Quốc gia Việt Nam suốt hơn 20 năm... Ông là một nhạc sĩ có tài trong lĩnh vực biểu diễn Piano và đã chơi rất nhiều tác phẩm nổi tiếng viết cho đàn Piano như: Concerto No1 của P.Tchaikovski, Concerto No2 của S.Rakhmaninoff, Concerto No1 G-dur của M.Ravel, Concerto Cis moll của N.Rimsky-Korsakov, Sonate No23 (Appassionata) của L.V.Beethoven, Sonate No2 B-moll và Ballade No1 g-moll của F.Chopin, v.v... Quá trình học tập nghiêm túc, cẩn thận cùng sự đam mê và những trải nghiệm quý giá đã giúp cho nhạc sĩ Đặng Hữu Phúc có được những thành công như ngày hôm nay.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

Nhạc sĩ Đặng Hữu Phúc đã sáng tác ở rất nhiều thể loại khác nhau như các thể loại: Nhạc thính phòng, giao hưởng, thanh nhạc, nhạc phim, nhạc sân khấu, nhạc múa... Ở thể loại nào ông cũng có những thành công nhất định.

Các sáng tác cho thể loại giao hưởng thính phòng với các tác phẩm tiêu biểu được công chúng biết đến rộng rãi như: *Tổ khúc (Suite) cho đàn Piano*, Đây là tác phẩm nhạc sĩ Đặng Hữu

Phúc viết năm 1973, lúc đó ông mới trong 20 tuổi. Tác phẩm là một sự bút phá ngoạn mục thoát khỏi tầm ảnh hưởng của trường phái âm nhạc lãng mạn Châu Âu, của các nhạc sĩ tiền bối trong và ngoài nước. Bản nhạc gồm 3 đoạn, toát lên được phong cảnh núi rừng và đời sống sinh hoạt của đồng bào các dân tộc miền núi phía bắc. Người nghe có thể cảm nhận được tiếng đàn tính tẩu của người Tày, Nùng, tiếng khèn bè của các chàng trai người dân tộc Thái dưới ánh trăng, trong các phiên chợ tình, tiếng sáo mông gọi bạn và còn cả những giai điệu rất hoang sơ, mộc mạc, giản dị mang đậm chất thiên nhiên tươi đẹp và con người vùng cao...; *Prelude giọng Mi giáng trưởng*, bản nhạc được viết cho Piano khi nhạc sĩ Đặng Hữu Phúc mới 18 tuổi (1971), hiện nay tác phẩm được đưa vào phục vụ giảng dạy và học tập tại nhiều trường Âm nhạc chuyên nghiệp ở Việt Nam; *Tổ khúc cho Piano “Chùm hoa Việt Nam”*, là tác phẩm vận dụng và kết hợp khéo léo các làn điệu dân ca Việt Nam làm thành một tổ khúc, bao gồm các bài như: Mùa xuân (dân ca Mèo); Mưa rơi (dân ca Xá); Lúng liếng (dân ca quan họ Bắc Ninh); Bướm hoa (dân ca quan họ Bắc Ninh); Trồng cốm (dân ca đồng bằng Bắc Bộ). Tác phẩm đã được nghệ sĩ Đặng Thái Sơn, giải nhất cuộc thi Piano Quốc tế Frédéric Chopin lần thứ 10 biểu diễn rất nhiều ở trong và ngoài nước; *Tổ khúc cho dàn nhạc dây* là một tác phẩm gồm 3 chương: Chương I toàn bộ dàn nhạc chơi bằng gốc archet, chương II toàn bộ dàn nhạc chơi Tremolo, và chương III lại chơi Pizzicato. Tác phẩm là một bản nhạc thuần chất Việt sử dụng chất liệu âm nhạc của dân tộc Việt Nam như: Giai điệu của các làn điệu chèo như “*Con gà rừng*”, “*Xẩm xoan*”, “*Hề môi*” và điệu Cờn và Xá ở châu văn. Tác phẩm đã được dàn nhạc của Học viện Âm nhạc Quốc gia Việt Nam biểu diễn tại Nhà hát lớn dưới sự chỉ huy của nhạc trưởng Phần Lan Jukka Pekka vào ngày 27/5/2013; *Ouverture “Ngày hội”*, đây là tác phẩm viết cho dàn nhạc giao hưởng rất nổi tiếng và đã được dàn dựng và biểu diễn rất nhiều ở trong và ngoài nước bởi các nhạc trưởng của các nước như: Anh, Pháp, Nhật Bản, Canada... Tác phẩm đã được nhìn nhận và đánh giá rất chuyên nghiệp dưới góc nhìn của các nhà chuyên gia âm nhạc nổi tiếng trên thế giới. Nhạc trưởng người Pháp, Xavier Rist - người đã đoạt 7 giải nhất về chỉ huy dàn nhạc tại Nhạc viện Quốc gia Paris đã bình luận về tác phẩm này như sau: “*Ngày hội là một tác phẩm xuất sắc, nhạc sĩ đã chuyển đổi và tái tạo chất liệu nhạc truyền*

thống Việt Nam dưới lăng kính của ngôn ngữ giao hưởng đương đại với một cảm nhận về nhịp điệu và màu sắc rất tinh tế”. Những tác phẩm này đã được các chuyên gia, nghệ sĩ dàn dựng và biểu diễn rất nhiều ở các nơi trong và ngoài nước. được đánh giá rất cao về tính chuyên nghiệp...

Ở thể loại thanh nhạc, nhạc sĩ Đặng Hữu Phúc không nổi trội như một số nhạc sĩ khác, nhưng ông cũng được công chúng biết đến rộng rãi với tuyển tập: “*Tuyển chọn 60 bài Romances và Ca khúc cho giọng hát với Piano*” đã ra đời sau hơn 30 năm, đây là một tuyển tập viết cho thanh nhạc đầu tiên và duy nhất của một nhạc sĩ Việt Nam có đầy đủ cả phần piano. Để viết được tuyển tập này, nhạc sĩ Đặng Hữu Phúc đã được dần ngấm chất Romance trong tâm hồn mình từ khi còn là sinh viên tại Trường Âm nhạc Việt Nam. Ông đã thường xuyên đệm đàn Piano cho học sinh khoa thanh nhạc và từ đó ông bắt đầu tiếp xúc và làm quen với thể loại Romance kinh điển trong kho tàng âm nhạc của thế giới của các nhạc sĩ như: F.Schubert (viết tới hơn 600 ca khúc), P.Tchaikovsky, S.Rakhmaninoff, C.Debussy, M.Ravel, I.Stravinsky, D.Shostakovich... Ông cảm nhận được vẻ đẹp cao sang, tinh túy của nó và mong muốn viết những bản Romance của riêng mình, ông bắt đầu viết Romance từ năm 1975 và đã dành nhiều thời gian cho thể loại này, đến năm 2006 đã hoàn thành tuyển tập nói trên. Trong tuyển tập có nhiều ca khúc đã được phổ biến rộng rãi trong công chúng, giàu chất Romance nhưng cũng chứa đựng những điều gì đó rất chân thành, sâu sắc với các chủ đề về tình yêu, thiên nhiên và cuộc sống. Chúng được thể hiện bằng sự cảm nhận, từ trái tim của người nhạc sĩ nhiều hơn là những kỹ thuật âm nhạc mang tính thuần túy. Chính vì vậy, các ca khúc trong tuyển tập luôn là sự chất chứa suy tư, tình cảm, lắng đọng lại trong tâm hồn của người nghe, nổi bật với các bài như: *Con mưa sang đò, Trăng chiều, Ru con mùa đông, Tôi vẫn hát...* Ở mảng thanh nhạc ông còn viết bản Giao hưởng - hợp xướng lớn “*Đất nước*”, ra đời trong bối cảnh lịch sử diễn ra hết sức đặc biệt, đó là cuộc chiến tranh khốc liệt mà đứng đầu là đế quốc Mỹ, những tằm thâm bom B52 trút xuống miền Bắc gây ra chết chóc, khổ đau cho nhân dân ta. Thế rồi kế hoạch ném bom cũng nhanh chóng bị thất bại thảm hại dưới ý chí quật cường của quân và dân ta. Chúng đã chính thức phải kí hiệp định Paris sau nhiều lần đàm phán thất bại ngày 27 tháng 1 năm 1973. Xúc động và vui mừng được

hít thở bầu không khí hòa bình, cờ đỏ rợp trời, nhạc sĩ Đặng Hữu Phúc đã cho ra đời tác phẩm này, lời thơ Nguyễn Đình Thi. Tập “10 bài cho hợp xướng không nhạc đệm” (A cappella) là một tổ khúc trong đó mỗi một tác phẩm đều mang một dáng vẻ riêng, đa dạng, nhưng cùng chung một cảm xúc trữ tình, đi vào những chủ đề vĩnh cửu như tình yêu con người, tình yêu thiên nhiên, đất nước... Các A cappella đã được chính tác giả dàn dựng và chỉ huy nhiều lần cho dàn hợp xướng của nhà hát Nhạc – Vũ kịch Việt Nam, dàn hợp xướng chuyên nghiệp nhất Việt Nam.

Ngoài ra, nhạc sĩ Đặng Hữu Phúc còn rất thành công ở thể loại nhạc phim, nhạc sân khấu, nhạc múa... Ông đã viết nhạc cho hàng trăm phim và nhiều vở diễn sân khấu kịch nói, múa, rối, xiếc... Như các phim truyện nhựa: “Ngõ hẹp”, “Người đàn bà nghịch cát”, “Tướng về hưu”, “Dòng sông hoa trắng”... Nhạc sĩ Đặng Hữu Phúc là nhạc sĩ đầu tiên của Việt Nam giành giải Kim Tước trong liên hoan film quốc tế tổ chức tại Thượng Hải (Trung Quốc) lần thứ 8 vào tháng 6/2005, sau khi vượt qua 375 film của 40 nước trên thế giới trong đó có các nước lớn như: Anh, Pháp, Mỹ, Nhật Bản, Hàn Quốc, Trung Quốc vv... Ban giám khảo quốc tế đã có những lời nhận xét hết sức thú vị

về nhạc phim về nhạc phim “Thời xa vắng” của ông như sau: “*Những nét nhạc đẹp như thể nét vẽ của người họa sĩ trong tranh, nhạc gây ấn tượng mạnh và làm lay động tâm hồn chúng ta. Nhờ có âm nhạc, số phận của các nhân vật chính đã trở nên rõ nét hơn*”. Giải thưởng đã tạo nên tiếng vang lớn trong nước và Quốc tế, là niềm tự hào cho nền âm nhạc vẫn còn non trẻ của Việt Nam.

Với những đóng góp của mình cho nền âm nhạc nước nhà nhạc sĩ Đặng Hữu Phúc đã được phong tặng Giải thưởng Nhà nước về Văn học – Nghệ thuật năm 2012.

III. KẾT LUẬN

Nhạc sĩ Đặng Hữu Phúc nguyên là giảng viên giảng dạy bộ môn sáng tác tại khoa Lý – Sáng – Chỉ tại Học viện Âm nhạc Quốc gia Việt Nam. Ông đã đào tạo rất nhiều các thế hệ sinh viên trưởng thành, và là tấm gương mẫu mực, làm việc nghiêm túc, chỉnh chu để các thế hệ học trò và đồng nghiệp noi theo. Có thể nói, nhạc sĩ Đặng Hữu Phúc đã dành cả cuộc đời mình không biết mệt mỏi, không ngại khó khăn gian khổ để cống hiến cho nền âm nhạc nước nhà. Các sáng tác của ông sẽ luôn tỏa sáng trong niềm đam mê và sáng tạo nghệ thuật trên con đường âm nhạc chuyên nghiệp.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Hội nhạc sĩ Việt Nam (1997), *Nhạc sĩ Việt Nam hiện đại*, Nxb Hà Nội
2. Đặng Hữu Phúc, *Tuyển chọn 60 bài Romance và ca khúc cho giọng hát với Piano*, Nxb Thanh niên.
3. Nhạc sĩ Đặng Hữu Phúc (2010), *Nhạc sĩ Đặng Hữu Phúc đã viết: “Pizzicato Việt Nam” như thế nào?*. Đăng trên Báo Mới.
4. Nhạc sĩ Đặng Hữu Phúc (2010), “*Phác thảo mùa thu*”. Đăng trên báo Tuổi Trẻ online.
5. Tác giả Hoài Thu (2011), *Mùa thu thần tiên – Trăng chiều*. Đăng báo Hội nhạc sĩ Việt Nam
6. Tác giả Việt Văn (2013), *Có nhạc sĩ như thợ mộc giữa đường*. Đăng báo Lao Động.